

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2006 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä helmikuuta 2006 lähettänyt jatkokirjelmän 1. KTM 24.1.2006 asiassa E 1/2005 vp ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kim Fyhr, kaupp- ja teollisuusministeriö
- johtaja Arja Tanninen, Säteilyturvakeskus STUK.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon TaVL 5/2005 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 12.11.2004 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta [KOM(2004) 716 lopullinen]. Direktiiviehdotuksessa määritellään sekä jäsenvaltioiden välillä että yhteisön ulkopuolisiin maihin ja näistä maista yhteisön alueelle tehtävien radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnan sisältö, menettelyt ja vastuunjako. Nykyiseen sääntelyyn verrattuna suurimmat muutokset olisivat jälleenkäsittelyyn menevän käytetyn ydinpolttoaineen sisällyttäminen direktiivin soveltamis-

alaan ja nk. automaattisen hyväksymismenettelyn käyttöönottoaminen lupamenettelyssä.

Vuoden 2005 lopussa komissio antoi asiasta uuden, jäsenmaiden tekemiin muutosesityksiin pohjautuvat ehdotuksen [KOM(2005) 673 lopullinen], jonka pääelementit ovat pitkälti samat kuin aiemmassa ehdotuksessa. Suomen kannalta merkittävimpinä muutoksina ehdotuksessa on muutettu automaattisen hyväksymismenettelyn sääntelyä siten, ettei pelkkä "hiljainen hyväksyntä" ole enää mahdollinen vaan siirto edellyttää vähintään vastaanottajamaan vastaanottoilmoitusta (6 artikla). Samaan artiklaan on lisäksi lisätty maininta siitä, että siirron epäämistä tai siirrolle asetettavia mahdollisia ehtoja voidaan

perustella kansallisen lainsäädännön asettamilla vaatimuksilla. Lisäksi ehdotuksen johdantosaan on lisätty 6. kappale, jonka mukaisesti direktiivi ei rajoita jäsenmaiden oikeutta kieltäytyä päästämästä radioaktiivista jätettä alueelleen lopullista käsittelyä tai loppusijoitusta varten.

Valtioneuvoston kanta

Ottaen huomioon tarpeen yhdenmukaistaa direktiivin 92/3 perustama valvontajärjestelmä viime vuosien aikana hyväksytyin yhteisöläinsäädännön ja keskeisten kansainvälisten sopimusten kanssa, suhtautuu Suomi lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen ja kannattaa näin ollen uuden direktiivin säätämistä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirto-

jen valvonnasta. Suomen näkemyksen mukaan erityistä huomiota direktiiviä koskevilla neuvotteluissa tulee kiinnittää siihen, että Suomen ydinenergialaki kieltää muualla kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelyn, varastoinnin ja loppusijoituksen Suomessa. Direktiiviehdotuksen ei voida katsoa velvoittavan Suomea muuttamaan ydinenergialakia tältä osin. Sen varmistamiseksi, että jatkossakaan ulkomaista radioaktiivista jätettä ja käytettyä ydinpolttoainetta ei siirretä Suomeen, tulee direktiiviä koskevilla neuvotteluissa varmistaa, että direktiivin nojalla loppusijoitusta ja/tai pitkäaikaisvarastointia varten tehtävien radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen tulee perustua ainoastaan jäsenvaltioiden vapaaehtoisuuteen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Komission ensimmäisestä direktiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa (TaVL 5/2005 vp) talousvaliokunta painotti, ettei yhteisötason uusi sääntely saa varantaa jäsenmaan oikeutta aina viimekädessä päättää alueelleen tulevista tai alueensa kautta kulkevista ydinjätteiden siirroista. Valiokunta katsoo, että komission uusi ehdotus on kehittynyt valiokunnan edellyttämään suuntaan. Selkeimmin kansallinen päätösvalta on todettu ehdotuksen johdanto-osassa, jonka oikeudellinen merkitys on kuitenkin lähinnä soveltamiskäytäntöä ohjaava, ei sitova. Tätä voidaan pitää uuden ehdotuksen suurimpana puutteena.

Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo, ettei komission uusi esitys voimaantullessaan edellyttäisi muutoksia Suomen kannalta keskeiseen ydinenergialain (990/1987) 6 b §:ään, joka antaa Suomelle mahdollisuuden kieltää ydinjätteiden tuonnin alueellemme. Talousvaliokunta pitää tämän säännöksen soveltamisoikeuden säilymistä ehdottomana edellytyksenä direktiivin hyväksymiselle.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että kansallista harkintavaltaa ydinjätteiden siirtoihin liittyen sisältyy myös esimerkiksi säteilylakiin (592/1991), jossa säädetään mm. velvollisuudesta hankkia jokaiselle jäte-erän siirrolle Säteilyturvakeskuksen antama etukäteislupa. Lupa voidaan liittää kuljetuksen turvallisuuden takaavia ehtoja. Säteilyturvakeskus katsoo, ettei komission esitys nykymuodossaan mahdollistaisi tällaisten ehtojen asettamista kauttakulkuun liittyvissä siirroissa. Asian jatkovalmistuksessa tuleekin vielä varmistaa, ettei direktiiviehdotus rajoita ydinenergiain lisäksi muunkaan keskeisen ydinjätteiden siirtoa koskevan ja kansallista harkintavaltaa sisältävän lainsäädännön soveltamista.

Kauppa- ja teollisuusministeriöltä saadun tiedon mukaan puheenjohtajamaan laatimassa tekstiversiossa (neuvoston asiakirja 5058/1/06) kansallista päätösvaltaa painottavia kohtia (6 art. ja johdanto-osa) on täsmennetty edelleen Suomen kantojen suuntaan. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat katsovat, että puheenjohtajamaan esityksin muutettuna direktiivi ottaisi huomioon myös edellä säteilylain osalta esille tuodut tarpeet ja

olisi Suomen hyväksyttävissä. Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pitää eduskunnan informoituna direktiivin mahdollisesti vielä täsmentyessä.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa edellä esitetyn ehdottomin edellytyksin valtioneuvoston kantaan ja edellyttää, että eduskunta pidetään tiiviisti informoituna Suomen kannalta keskeisten direktiivien kohtien vielä mahdollisesti muotoutuessa.

Helsingissä 8 päivänä maaliskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Martti Korhonen /vas
Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
Jouko Laxell /kok
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Juhani Sjöblom /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.